

Thes. 64. ait : « Si illud solum est transgressio legis, quod actu voluntarium, tollentur omnia ignorantia et infirmitatis peccata ; item negabitur in universum originale peccatum. Neutrum consequens admittet Bellarm. Ergo nec antecedens admittere debet. » Resp. : Nihil horum sequitur. Ignorantiae et infirmitatis peccata nulla sunt sine aliquai malitia adeoque advertentia et transgressione culpabili aliquatenus. Tantum vero minuantur, quantum minoritur advertentia ac libertas : tollentur etiam penitus, si ignorantia sit in vincillis, aut passio rationem plane opprimat. Hoc si Gerhardus ex elementis moralibus nescivit, nimis rudis est ; si sciens ita arguit, Tilius videri, quomodo a sycophanta eum immunem praestet.

Th. 65. « Quod Bellarm. dicit » : Concupiscentiam odio haberi a Deo, et tamen non esse peccatum, « in eo veritatib; et sibi ipsi contradicit ». Resp. : Nulla est hic contradiction. Sicut enim habitus vitiosus in homine justificato remanens cum odio, seu dispercenientia illius (qui proinde Deo quoque dispercit), nequit dici culpa sive actualis sive habitualis, cum (ut supponimus) per ferventem actum contritionis omnis reat et ei sit remissus : ita et hic. Et per hanc evanescit etiam

argumentum Gerhardinum th. 59. Cum vero th. 96. ex dictis Bellarm. ita inferit : « Quod est malum positivum, perversio et obliquitas voluntatis, similis calori per calefactionem acquisito, aversio mentis a Deo per modum habitus manens, habitus acquisitus, macula, etc, non est nuda privatio, sed etiam vitiosa qualitas. Illa omnia convenient peccato originali : Ergo non est tantum privatio, sed etiam vitiosa qualitas ». Resp. : Iterat Gerhardus vel *flagitium*, vel *puerilem* incitiam. Nam Bellarm. in plerisque locis a Gerhardo adductis, non loquitor de habitu vitioso, sed de peccato habitualiter remanente, quamdiu non retractatur et remittitur. Et hoc habitualiter manens peccatum (sive originale, sive personale), juxta communiorum Theologorum sententiam, recte dicit consistere tantum in privatione, que constitutæ per cetero habitualler a Deo aversum, eo ipso quo caret habituali gratia sanctificante, per quam formaliter convertatur ad sumum fiorem ultimum, eundemque maculet. Quod vero inter cetera refert hoc : « Remanet in anima peccatoris dispositio vel habitus acquisitus ; plane falsarie affligit Bellarmio id, cuius oppositum asserit : « Vitium est, inquit, non peccatum. »

VINDICÆ

IN PRÆFATIONEM

DE LIBERO ARBITRIO

his sex libris » Bellarminus, qui tam operose capitalem et fundamentalem illum de « libero arbitrio, gratia necessitante, etc. » errorem, bestiæ, quam homini magis congruentem exagitauit, et excindit? Hunc articulum siebat olim Patriarchæ omnium nostri ævi hereticorum Lutherus, tom in assertione art. 36., tum in lib. de servo arbitrio contra Erasmum cap. ultim., « esse rem ipsam, summam causæ, cardinem rerum, omnium optimum, præ quo illi de Papa, conciliis, indulgentiis, etc. sint nugæ ». Et revera, sicut Pelagiana heresis gratie divinæ inimica, hac unica veluti basi videbatur nitî, negatione scilicet cursus generalis divini, ut eruditæ ostendit P. Anton. Perez in 1 part. ita et diametro opposita heres Lutherano-Calviniana fundatur in negatione liberi arbitrii. Hinc enim mox pullulant ceteri errores, de decreto absoluto-positive reprobationis, de gratia efficaci irresistibiliter necessitante, de Deo auctore peccati, de negatione gratiæ sufficientis, itemque satisfactionis Christi pro omnibus mortuis, de impossibilitate servandi præcepta, de justitia imputativa, etc. Quod vero nonnullæ huic principali tractationi de liberi arbitrii et gratiae cooperatione præmittantur et immiscantur, que inter Theologos in scholis controversa sunt, quid, queso, reprehensionis meretur? Numquid etiam in S. Augustino Pelagianorum malleo idem observavit S. Coelestius Papa, qui sicut « profundiore » de Gratia et Prædestinatione « questiones intercurrentes » non intendit sua auctoritate confirmare, ita noluit ullatenus improbare. Libenter fatemur, nullam esse in Theologorum Scholis questionem difficultiore, que jam a temporibus S. Augustini et Pelagi ingenia exercuit, quam ea ipsa de

concordia gratiæ et liberi arbitrii. Fretum est angustissimum (ut vocat Did. Ruiz, in prefat. Tractat. de praestinent.) quod transire innoxie est difficillimum, non declinandum vel ad scyllum Pelagianam, vel ad charybdin Manichei, Lutheri, Calvini, etc. Et quamvis haec tenus a Sede Apostolica, aut universalis concilio non sit definitum, in quo præcise consistat illa gratia praedestinatio efficacia, libertatem arbitrii nihil obludeat: complices tamen errores ad alterutrum extremum perniciose vergentes anathematis cauterio notati sunt: quos inter sunt quoque illi qui quanto Jansenio-Calviniani ab Innocentio X. nuper confisi. Ubi quidem negari vix potest, haud leve prejudicium ex illa Janseniana rursum propositionum damnatione, illi Thomisticae ad actus tam malos quam bonos prædeterminatione illatum esse; ita ut P. Bernardinus Guizard e Predicatore Ordine the-

logus Parisiensis anno 1655. aperte professorus sit: « Prima fronte sibi non solum, sed aliis quamplurimi doctrinam Jansenianam Thomisticae similititudinem quandam prae se ferre visum esse ». Unde et Lud. Montaltus Jansenista in suis Epistolis Provincialibus contra Jesuitas gloriatur, inter electos ab Innocentio X. Theologos Vincentium Candidum et Dominicaneum S. Palatii Magistrum, pronuntiatis, nihil se in quinque propositionibus Jansenianis censura dignum videre : tamen cum idem Guiardus cum suis sodalibus protestetur asseverantissime, se « re exakte ponderata comperserit tandem, illam aurichalcum, hanc obrizum, assignatis ultra citroque variis discriminibus » ; non est, cur item illam hic nostra faciamus, cum oppido multa et gravia inter Catholicos et Lutherano-Calvinianos controversia se offerant.

VINDICIAE

PRO LIBRO PRIMO

DE GRATIA ET LIBERO ARBITRIO

nem Puritani, quæ infra, ubi de *Merito*,
executietur.

Ad CAPUT I.

Hujus vocabuli (*gratiae*) tres sunt in Sacris litteris notiones. Nam accipitur 1. pro quo vis beneficio Dei, ut Sap. XVI. v. 25, ubi gratia Dei dicitur *omnium nutriz.* 2. Pro solo beneficio supernaturali, sive ex merito Christi, sive ex mera liberalitate Dei profecta. Sic, Luc. II. vers. 40. dicitur: *Gratia Dei erat in illo (Christo), pleno gratiae et veritatis.* Joan. I. v. 14. 3. Pro propriissime pro solis illis beneficiis supernaturalibus, que hominibus indignis conferuntur. Hæc cum per se sint vera et plana per se, opponit tamen Amesus S. Thomam 4. 2. qu. 110. art. 4. ubi ait: «*Gratia tripliciter accipi consuevit.* 1. Pro dilectione aliquius. 2. Pro aliquo dono gratis dato. 3. Pro recompensatione beneficii gratis dati; quorum trium secundum dependet ex primo. Ex amore enim, quo aliquis habet alium gratum, procedit, quod aliiquid ei gratis impedit. Ex secundo autem procedit tertium, quia ex beneficiis gratis exhibitis gratiarum actio consurgit.» Hæc doctrina sicut vera et elegans est (prout fatetur Amesus), ita Bellarmino minime adversatur, uti patet mox in prima partitione. Calumniatur ergo Amesus, cum ait: «*Hujus notio[nis] (qua gratia sumitur pro dilectione), quæ in Scripturis maxime celebratur, et præ omnibus facit ad Dei gloriam et fidelium consolationem, raro et obiter fit mentio apud justitiae operum Patronos: vi-*

Ad CAPUT II.

I. — Partitio gratiae, secundo et tertio modo sumpta, est: in gratiam æternam, quæ est aeternus Dei amor; et temporiam, in beneficiis vocacionis et justificationis consistentem, quæ est effectus gratiae æternae. Amesus turpiter fallit aut fallitur, cum ait: «*Hanc partitionem priorem, illam notionum distinctionem refutare. 1. Quia aeterna gratia confert omnia beneficia, non est beneficium, quod nobis confertur, et prouide in illis notionibus non confinxerit.*» Resp.: Non Bellarmino, sed Amesus refutat seipsum. Quomodo enim verum est, nos Pontificios raro et obiter mentionem facere dilectionis illius æternae et predestinationis, qua gratuitate nobis præparavit omnia beneficia gratiae quibus liberarum; cum tamen expresse profitearum esse primum, et radicem omnium beneficiorum reliquorum? aut cur gratiam et beneficium ad eas angustias coarctemus, cum non nisi ipsa dona collata eo nomine veniant? Inepta hæc in primis logomachia est, et plane veritati adversa. Discat hoc Puritanus a gentili Seneca, qui lib. I. de benef. cap. v. sic ait: «*Non potest beneficium mani tangi, animo cernitur: multum interest inter beneficii materiam, et beneficium. Non quid fiat, aut detur, refert, sed qua mente.*»

II. — *Gratia temporaria*, est vel gratis data, ad aliorum salutem praecipue collata: vel gratum faciens, ad propriam eujusque salutem potissimum data. Quae hic carpitur.

Amesius, disjacentur infra, ubi de justificatione Christi nobis extrinsecus imputata.

III. — Gratia gratis faciens, est vel gratia permanens, seu habitus infusi; vel gratia auxiliū specialis, seu motio specialis. Amesius iterum suum de imputativa justitia errorē objicit, planeque falso addit: « Auxiliū Dei cum habeat animas nostras pro objecto, et non pro subiecto, formaliter neminem gratiam facere constat ». Sic est: atque nos dicimus, auxilia illa divina nos formaliter gratos reddere Deo, et justos; sed causaliter, procurando dispositiones ad gratiam habitualēm acquirendam requisitas.

IV. — Auxiliū speciale est excitans gratia, ad quam pertinent divinae illustrations, et inspirationes; et adjuvans, ad quam spectat divina cooperatio, directio et protecō.

V. — Partitio auxiliū est in gratiam sufficiētē et efficacētē. De quibus in particuliari infra. Sed tamen neque hic Amesius interim a mendacī abstinētē potuit, seu voluit, cum ait: « Hæsitare Bellarmino, et non constare Pontificis, utrum gratia illa sufficiens sit habitualis gratia, vel auxiliū tantum et motio specialis.

VI. — Gratia efficax est vel operans, qua facit ut velim; vel cooperans, qua facit, ut quod voluerimus impieamus. Amesius opponit S. Thomam 1. 2. quest. 111. art. 1. disertis verbis docentem: « Gratiam operantem et cooperantem esse eamēdēm gratiam; sed distinguē secundum diversos effectus ». Deinde ait Amesius: « Etiam de gratia sufficiētē et efficacētē ju tam disputatiōnem cum Calvinis fugere Bellarmino ». Sed hoc esse calumniam patebit infra. S. Thomas mala fide ab Amesio allegari, lquebit eum articulū legenti.

Ad CAPUT XI.

Amesius dissimulat quā Bellarm. cap. 3. 4. 5. disputat contra Calvinum, Kemunitum, etc. de gratia habituali. Quam vana igitur fuit querimonia, cum in proemio desiderari « formatas rite controversias graves » aiebat! Saltum ergo facit Amesius usque ad cap. 11. ubi Bellarm. ait: Partitionem gratiae in sufficiētē et efficacētē hæretici nostri temporis omnino repudiare coguntur, cum apud eos, qui a Deo moventur, necessario bene agant; qui vero non moventur, non possint bene agere, ac per hoc omnis Dei motio sit efficax, nulla sufficiens. Ame-

sius: « Falsa hic omnia et calumniosa. Nam 1. partitionem istam non omnino negamus; sed sensu illo Pelagiano, quo a Jesuitis nonnullis explicari solet. Non distinctionem, sed separationem gratia ad conversionem simpliciter sufficientis et efficacē negamus. 2. Apud nos non omnes illi, qui a Deo moventur, necessario bene agunt: novimus enim multos tam externe quam interne moveri ad bene agendum, qui tamen motionibus illis resistunt. 3. Apud nos etiam qui non moventur actu ad hoc aut illud bonum, sepe tamē potentiam et facultatem habent faciendo bonum quod non faciunt ». Resp.: Quomodo « falsa et calumniosa » dici potest assertio Bellarmi, quae verbis tam perspicuis ipsius Calvini lib. II. cap. 3. §. 10. proponit: « Voluntatem », ait Calv., « movere gratia, non qualiter multis saeculis traditum est et creditum, ut nostra postea sit electio nis, motioni aut obtemperare aut refragari, sed illam efficaciter efficiendo ». Unde evanescent omnia effugia omnes Amesiana. Si enim gratia non aliter movet voluntatem, quam efficaciter ita efficiendo bonum, ut non sit in electione voluntatis refragari (ut aperte contra nos Calvinus asserit), quomodo motione gratiae resistitur? Verba dat Puritanus. At ecce! mox seq. th. quod in 1. th. videbatur negare, reipsa asserit. Nam postquam recessit definitionem auxiliū sufficientem a Bellarm. supra cap. 3. allatum tamquam « tenebris et lucifugam », nempe hanc (Auxiliū sufficientem, dicitur, quo Deus ita hominem vocat et excusat, et juvare dirigendo, protegendo, cooperando paratus est, ut revera possit illi sic excitatus et vocatus velle credere, velle converti, velle bonum aliquod facere, tametsi reipsa non velit credere, aut converti, aut bonum infidil facere.) Hac, inquam, explicatione revera lucidissima rejecta, subdit: « Quæstio non est de quoquaque modo volendi credere et converti, sed de ipso credere et converti ». Deinde adductus testimonis Barthol. Medinae, et Banneſii, sic format statum controversiae: « Negamus igitur auxiliū Dei sufficientem, quo possit homo vel intrinsecus sponte, vel indifferente Dei gratiam determinando, converti, ab iis recipi, qui numquam reipsa convertuntur ». Verum hæc Amesiana omnia scatent fraudibus et falsimoniis. Nam 1. Si questio non est de posse, sed tantum de operatione actuali, cur se opponit Amesius huic divisioni auxiliū excitantis,

quo vel possumus converti, vel reipsa converdimus? 2. Questionem hanc esse juxta Calvinum patet ex apertis eius verbis; et etiam juxta larvatos omnes Calvinistas, videlicet Jansenistas, quorum propositione nuper ab Innocentio X. damnata haec est: « Aliqua Dei præcepta hominibus justis violentibus et comitantibus, secundum presentes quas habent vires sunt impossibilia; deest quoque illis gratia qua possibilia sunt ». Item: « Interior gratia in statu nature lapse numquam resistitur ». Numquid tam a Calvinio quam a Jansenio præcise negatur gratia sufficientis ad servanda præcepta? Et hanc controversiam gravissimam esse, quis sancti capituli negaverit? 3. Medina, Banneſii, aliique Thomistæ communiter, ut hæretican rejecint assertionem Calvini et Jansenii, quæ tollunt gratiam sufficientem ab efficaci distinctam; ut videtur est apud Bernard. Guardium, qui lib. II. quest. 2. ostendit: « Apud Thomistas de fide esse, infallibiliter dari gratiam sufficientem, quotiescumque occurrit præceptum adimplendum ». Unde liquet, Medinam et Banneſium plane imperitentes huc trahi. 4. Nihil ad praesentem controversiam, (qua præcipue hic est: An detur aliquod auxiliū gratiae, quod sit sufficientis et non sortiatur effectum?) facit, sive homo sua intrinseca potentia, sive indifferenter Dei gratiam determinando, possit converti. Hoc enim non ad « an est » (de quo solo hic agitur), pertinet. An vero libera voluntas gratiae tali sufficiente prævenita et excitata, possit per intrinsecam potentiam determinare seipsum ad respondendum excitacioni, vel non, alibi definiendum est. Sycophantum Amesius cum ait: « Se non negare » omnino « partitionem illam, sed tantum sensu illo Pelagiano, quo a Jesuitis nonnullis explicari solet ». Calumna hæc, qua passionem Catholicos impetrat adversari, infra depelletur. 6. Cum igitur reipsa contra summa magistrum Calvinum admittat Amesius: « Multos etiam interne moveri ad bene agendum, qui tamen motionibus illis resistunt »; plane frustra eludere conatur argumenta Bellarmi, que probant, gratiam dari sufficientem, cum qua possent, si velint, converti, qui de facto non converuntur. Supervacuum proinde est Amesianas tergiversationes hic prosequi; sufficit annotare Bellarminianas probationes.

I. — Ex Isa. v. vers. 4. 5. Quid est quod ultra debui facere vineæ mez, et non feci?

Dominus dederat illis sufficientem culturam, seu gratiam, per quam vere et proprie converti possent; neque enim alias potuisse expectare fructum bonum: gratiam tamen efficacem non habuerunt: nam si habuissent, fructum bonum utique fecissent.

II. — Ex Matth. xxiii. vers. 37. Quoties volui congregare filios tuos, et non volebam. Quomodo voluit Dominus congregare filios Hierusalem, et ita voluit, ut queratur de nolentibus, si eos quos sciebat per sé non posse velle, non juvit ut possent velle? Non igitur carcerunt gratia sufficiente.

III. — Ex Act. vii. vers. 51. Vos semper Spiritu S. restititis. Inspirabantur igitur eis bona desideria, ita ut converti potuerint, nam aliter quomodo resistebant Spiritui S. et cur tam acriter arguuntur?

IV. — Ex Rom. ii. vers. 4. An diuitias bonitatis ejus et patientiae, et longanimitatis contemnit? Ignoras quia benignitas Dei ad patientiam te adducit? Cur Deus ad patientiam expectaret, quibus non dedisset sufficientis auxiliū ad conversionem? Ignorat fortasse, tales non posse converti? Nimis dispar est ratio inter eos, quae Deus novit non se conversos eti maxime possent, et illos, quos scit non habere vires sufficiētē et auxilia ad conversionem.

V. — Ex Apoc. iii. vers. 20. Ego sto ad os et pulso. Ii ad quorum cor Dominus pulsat, si non habent sufficientis auxiliū aperiendi, cur Dominus pulsat? an ignorat eos aperiens non posse?

VI. — Si non datur gratia aliqua vere sufficientis, primus homo non sua culpa cecidisset. Quomodo enim peccasset in eo, quod nequivit evitare? Videlicet quoque Deus deseruit amicos suos antequam ab eis deseratur. Cum enim justus peccat, non habet gratiam efficacem: Ergo si nec sufficientem habet, deseritur a Deo quem non deseruerat. Denique tunc nemo posset vere dicere, se non fecisse tantum boni, quantum potuit; nec illus se reprehendere, quod gratia Dei non fuerit cooperatus quantum potuit et debuit; quia omnia sunt per absurdū, et a sensu Sanctorum alienissima.

Ad CAPUT XII.

Quæstio est: Qua in re sita sit, et unde sumatur gratiae efficacia? Hanc questionem, quamvis sit gravissima, et cardo omnium, quæ de gratia et libero arbitrio disputantur,

Bellarum. tamen (pro sua calliditate), noluit in eam sese dimittere, ne Pontificios quos-dam nimis offendere. Non disputat igitur adversus nostros directe, neque adversus quemquam nominatim, sed levi et molli brachio duas opiniones perstringit, et suam tertiam innuit potius mussitando, quam distinete proponit, aut solide probat. Quae habet ad rem, paucis revocabimus ad examen », sit Amesius. Verum nimvero quid hic dicemus esse « ad rem » ? Controversia ista est sane omnium gravissima, qua in Scholis Catholicis jam ultra 60. annos agitat : at absolute inter controversias fidei inter nos et Lutherane-Calvinianos minime referri potest : unde non nisi incidenter pro majori declaratione aliarum fidei controversiarum eam quoque breviter delibavit Bellarminus ; que deinceps supremo conatu inter Dominicanos, et Societas Theologos discepit. Conspirant autem concorditer omnes Catholici in hoc (contra Pelagianos ex una, et Manicheos, Calvinianos, Jansenistas ex altera parte) ; a parte rei veram et summam esse humanæ libertatis cum gratia divina concordiam, ita ut nec libertas arbitrii etiam in supernaturibus vi gratiae irresistibilis impeditur, et tollatur, ut volunt posteriores; nec gratia necessitas negetur ob liberi arbitrii facultatem et vires. De modo autem conciliandi utrumque nihil unquam ab Ecclesia definitum est, nec quidquam e Scripturis SS. aut traditione Ecclesiastica planum et firmum habetur. Arbitrio voluntatis in supernaturibus per auxilium efficax. Lustremus ergo cavillos et calumnias Amesii, quibus unice hic oppugnat Bellarminus. Dixerat cap. 42. Bellarminus :

Prima opinio eorum est, qui gratiam efficacem constituant in assensu et cooperatione humana, ita ut a eventu dicatur gratia efficax, quia videlicet sortitur effectum, et ideo sortitur effectum, quia voluntas humana illi cooperatur. Hæc opinio aliena est a sententia sancti Augustini, et etiam Scripturarum divinarum ; everit fundamentum Prædestinationis divinae, et abutitur voce gratiae efficacis. Amesius non negat hæc « vere » dici Bellarmino, quiritur tamen, quod « amice et familiariter tractet hanc hæresim, quia multos et magnos factores habeat inter Jesuitas, nempe Molinam, Beccanum etc ». Immo, inquit, eadem (quamvis alias verbis fucata), est sententia Suarez, Vasq. et ipsius etiam Bellarmini, ut paulo post apparet. Respondeo : Hæc est enormous ca-

gratiae efficaci, fieri potest ut ei dissentiat, adeoque contingere polerit, ut decreatum prædestinationis corruat, et voluntas Dei efficax non consequatur effectum. Sicut autem tempore sancti Augustini, et proxime eum consecutis annis, nemo Orthodoxorum rebatur, ad fidem Catholicam integratam necessariam esse definitionem hujus et similium profundarum questionum, in disputacione Pelagianos inter et Augustinum habita, emergentium, ita et nunc. Si tunc contra Pelagianos sufficiebant novem illi articuli anathemata sancti ; cur modo contra Lutherano-Calvinianos errores (Pelagiano et diametro contrarios) damnandos, non sufficient canonem Tridentini : et contra Janessianos, quinque propositiones ab Innocentio X. confite ? cur non licet et nunc cum sancto Celestino (qui supradictos 9. articulos contra haeresin Pelagi Apostolica auctoritate confixit), pronundare : « Profundiores vero difficiliores partes intercurrentium questionum, quas latius pretaractarunt, qui haeresis restiterunt, sicut non audemus contempnere, ita non necesse habemus adstatuere ? » Videatur et Reformati Gerhard. Vossius lib. vi. histor. Pelag. th. 17. 18. Quod vero Bellarum. hic sicut opinionem contraria refutatio breviter firmavit et declaravit, non censendum est extra oleas esse vagatus. Indicavit enim, quomodo ipse putaret probabilius solvi argumentum illud, quo juxta Calvinianos censemur tolli libertas arbitrio voluntatis in supernaturibus per auxilium efficacem. Lustremus ergo cavillos et calumnias Amesii, quibus unice hic oppugnat Bellarminus. Dixerat cap. 42. Bellarminus :

Tertia sententia (qua est Augustini), gratiam efficacem collocat in interna suasione, quæ per liberum arbitrium respuit potest, et tamen infallibilem effectum habet, quia Deus eam suasionem adhibet quam congrue novit ingenio eorum, quos infallibiliter et efficaciter trahere decrevit, et quam certo novit ab eis non contemnendam. Amesius : « Opine te ». Et disput. 421. num. 10. enumera sex errores et blasphemias a Calvinio in hoc puncto admissas. Qua ergo fronte ait Amesius : « Sententiam hanc » Thomistarum « esse plane suam », hoc est, Calvinianam seu Puritanicam ? an ergo a Magistro suo Calvinio defecit ? Nec refert, quod nos quoque cum Bellarm. existimemus, hanc sententiam, que per prædeterminationem physicam constitutu gratiam efficacem, aut esse camdem cum errore Calvini, aut parum ab illo distare. Nam nos persuasi sumus, et quasi physicæ prædeterminationi a lumine naturali, per eam prædeterminationem tolli omoem veram arbitrii libertatem ; quod ipsum quaque indubitanter tenuit Calvinus cum suis, ut agnoscat Alvarez. Quomodo ergo Calvinista Amesius dicere potest, « Thomisticam conclusionem prout ab Alvarezio expunxit, esse suam ? » cum antecedente tantum a Thomistis accepto, nempe hoc : (Voluntas prædeterminatur a gratia efficace), conclusionem ioferant cum Jesuitis hanc : « Ergo voluntas non libere agit, sed irresistibiliter agitur. » Porro contra hanc sententiam plura non addo, sed ad Scholas remitto, et ad doctissimum P. a. S. Josepho Fulensis defensionem S. Thome contra prædeterminationem physicam, et concordiam suavem disp. 2. sect. 6. et 7. ubi allatis ipsis Amesii variis locis, tanta incommoda prædeterminationis physicæ supremo Controversiarum judici Roman. Pontificis proponit. Quam sincere autem Calvinus reliquo Amesius Thomistis se jungat hic etiam in th. 4. dicens : « Recete a Thomistis negare per prædeterminationem illam tolli libertatem », patebit inferius. Interim notanda est alia gravis calumnia, qua ibid. « Bellarminum ait esse inter illos liberi arbitrii patronos (apud Azorium), qui, ut voluntatem nostram liberam faciant, faciunt sacrilegum, dum negant Deum omnia nostra bona opera prefigire ». Calumnia, inquam, est hæc luculenta, cum Bellarm. oppositum semper aut indicet, aut supponat, ac precipue lib. II. cap. 10. et seqq.

Tertia sententia (qua est Augustini), gratiam efficacem collocat in interna suasione, quæ per liberum arbitrium respuit potest, et tamen infallibilem effectum habet, quia Deus eam suasionem adhibet quam congrue novit ingenio eorum, quos infallibiliter et efficaciter trahere decrevit, et quam certo novit ab eis non contemnendam. Amesius : « Op-

nio ista Jesuitica consistit in tribus, quæ triplicem fucum faciunt imperitis. Statuit enim ad efficaciam gratias concurrendo. 1. Suasionem et motionem moralem. 2. Suasionis et gratiae congruitatem. 3. Præscientiam Dei de suasionis et gratiae congruo effectu, vel eventu in conversione illius qui vocatur. Hæc quidem omnia ab Augustino ponuntur, et a nobis libenter conceduntur, quia ex Scripturis et natura rerum facile possunt comprobari. At vero in omnibus istis latent insidie diligenter cavenda ». Quenam, queso, hic sunt insidie ? res plane risu et puerorum sibilis digna ! « Insidias » in tribus illis veritatis irrefragabilibus latere, non aliter probat, quam quod illis non adnectamus falsitates duas Calvinianas, et quartam veritatem, quam revera numquam exclusimus a negotio salutis (concursum nempe Dei efficacem), eam tamen in ipsa ratione vocacionis efficacis ut sic includi meritio negamus ; contrarium nec vel leviter Amesius probat.

Ad CAPUT XIII.

I. — Obijiciunt hæretici : « Gratia efficax non est in illustratione et inspiratione, seu vocatione et suasione constituenda, quia ista ad legem et literam, non ad gratiam et spiritum pertinent ». Respondeo : Multum interest inter gratiam interne suasionis et externæ concionis ; illa enim admoveatur auribus cordis, lumen infundit, afflat in initium bone voluntatis, immo omne velle et perficere nostrum sanctum.

II. — Obijice. « Si gratia efficax est interna suasio, qua ita vocatur aliquis ut aptum est ei, ut vocante non spernat ; gratia sufficiens, ut ab efficacie distinguatur, nihil erit aliud nisi interna suasio, qua ita vocatur aliquis, ut aptum ei non est, ut vocante non spernat. Consequens est absurdum : Ergo et antecedens ». Respondeo : Nihil absurdi ostendi potest in antecedente bene intellecto, cum utrinque indubitatum sit ex Evangelio : Deum vocare aliquos, qui merito debent et poterant vocationem responderem, nec tamen respondent ; et vice versa aliquos non vocare eo modo, quo prævidet eos sibi responsuros, ut de Corozaim et Bethsaïda, et vice versa de Tybris Sydowisque constat. Nec juvat Amesius nuda asseveratio contradictionia. Unde enim probat, Galileos illos non habuisse « vocationem simpliciter sufficiem » ad conversionem, cum hanc constet ex verbis Christi futuram sufficiem simpliciter ad conversionem Tyri et Sidonis ? « Certissime ergo fallit aut fallitur, dum tam temere ait « certissime falso », quod tantum non aperitis verbis Evangelii constat esse verum. Quis jam nisi absurdissimus dicet absurdum id quod Deus facit ? Non vocat ergo Deus reprobos, cum videt eos secuturos vocantem ; vocat vero frequenter, cum prævidet non secuturos, cum tamen possint. Neque enim ad sinceram vocationem Dei necessaria est efficacia omnimoda. Quidam enim reliquias omnes communis prævident, ut poterat, ac siue speciali affectu distribuisset auxilia gratia prout sors et cursus rerum ferret (ut nonnulli minus probabiliter putant de facto eve-

nire) ? an quis posset ideo juste conqueri ? Si tunc non, cur jam, cum reprobos relinquunt providentia communis, qua salvari re vera possent, et etiam salvarentur, si per ipsos non staret ? Praeter inanitas verba nihil ad rem facientia non habet quod repomat Amesius. Illud vero prorsus absurdum, cum potat, pari ratione posse Deum vocare eos, qui carent auxiliis sufficientibus, damnare que non respondentes vocationi, ac eos quos prævidet non secuturos vocantem, cum maxime possint. Prius enim tyrannicum est, et blasphemum, quod Deo affligeretur : Posteriorum Deum sancte et juste facere SS. littera sa-
tis perspicue docent. Et quamvis « certissimum » sit, neminem certum converti nisi qui congrue vocatur ; non minus tamen certum est, posse sufficienter vocatos, dummodo valit, sequi ; non vero nisi impie posse eosdem vocanti reluctantis, suam inobedientiam vocanti non congrue, imputare. Non est proinde quod « compescant Jesuitas impios ullos clamores » (ut calumniantur Amesius), cum omnibus lumine nature constet, cul pa-
peccati et mortis Calvinistas referre in Deum, gratiam sufficientem omnibus dari negantes, ut infra amplius patet.

III. — Obijice. « Ista explicatio gratiae effi-
caciæ Bellarminiana parum aut nihil differt ab opinione illa, quæ efficaciam in voluntate humana ponit ; quam tamen Bellarmino, ante fassus est, alienam esse a Scripturis, evertere fundamentum prædestinationis di-
vine, et abusum esse nominis gratiae efficaciæ ». Respondeo : Discrepant illæ deæ opiniones non minus quam aurum obryzum ab aurichalcio. Prima enim illa vult pendere gratia efficaciæ a sola voluntatis coopera-
tione ; nostra vero a voluntate Dei efficaciæ, qua (posta præscientia conditionata de con-
sensi futuro Petri, si sic vocaretur), ipse de industria ex speciali affectu, seligit eas gratias quas prævidet futuras efficaces : alii usurpi, si eas prævidisset inefficaces. Ita decretum PP. Generalium Societatis apud Tannerum loc. cit. Numquid per hoc funditus eliminatur opinio illa quæ efficaciam ultime suspendit ab actuali hominis coopera-
tione, que utique tantum est ex eventu et in actu secundo ; cum nostra vicissim constitut essentialiter « efficacem in actu primo, ex sola illa præscientia conditionata, cum qua : et affectu efficaci, ex quo conferatur talis auxiliorum congruorum series ». Unde patet aperte calumnari Amesium,

cum ait : « Eam discrepantiam consistere in solo furo verborum ». Frustra etiam Bellarmino objicit Beccanum. Hunc enim a via regia deflexisse agnovit Bellarminus. Patet et falsitas omnium quæ subjicit Amesius, ut et ipsa Summa disceptationis, qua claudit hoc caput, nempe : « Si Deus tantum suadendo trahit nos ad bonum, tum non alia est efficacia gratiae Dei in fidelibus ad bene agendum, quam est tentationis diabolii in peccatoribus ad male agendum ; et proinde sicut efficacia tentationis magis pendet ex voluntate peccantis, quam diabolii tentantis : sic efficacia gratiae magis pendet ex voluntate bene agentis, quam Dei ad bonum existantis ». Sed ex dictis patet luculentia disparitas, quia demon tentator ne penetrat intimos animi recessus ejus quem tentat ; nec scit infallibiliter, quid quavis in circumstan-
tia voluntas humana tentationibus sollicitata sit actura : unde Satana impossibile est, habere in promptu tentationes infallibiliter sortituras effectum ; cuius oppositum de Deo et fides et omnis recta ratio docet.

Plura non addo : haec quippe sufficiente ad vindicationem Bellarminianæ, et Societati nostre communis doctrinæ, quam tandem Franc. Sylvius et reliqui professores Regii Ducentenses post multorum annorum contradictionem physicæ prædeterminationi addictissimi agnoverunt. Sic enim Decanus et Facultas illa aiunt in Epistola anno 1646. ad Fulgentium Jansenistarum Lovaniensem data 10. Maii : « Accusarunt Molinam PP. Dominicanum in primis, quasi concursum tam supernaturalem, quam naturalem cause se-
conde libere, concursu causa prime priorum simpliciter statueret, et scientiam quamdam medianam, qua Deus prævideret, quid causa secunda libera ageret prius prima, si in talibus vel talibus circumstantiis consti-
tueretur a Deo. Nec aliud caput hujus controverbia agnovit D. Sylvius, paucos ante mortem menses, relato hoc manuscripto » : (Quamvis scientia quæ vocatur media, multos habuerit, et etiam nunc habeat contradictores, nec immerito, qualenus per eam intelligitur ea notitia futurorum conditionium, qua Deus ante omenum actum sue voluntatis novit : « Quid per liberum arbitrium creature esse futurum », si colloquardar in tali vel tali rerum ordine ; (quem enim vide posset priorem primo nisi impossibili-
lem?) si tamen per scientiam medium intel-
ligatur notitia, qua Deus novit, quid liberum

arbitrium esset per Dei gratiam facturam, si talia vel talia auxilia ei darentur; non video cur non sit absque contradictione admissa. « Ecce signum cui contradicti creditum est, Primatus cause primæ, pro quo Estius rationibus 40. deinde Sylvius toto libro de motione primi motoris pugnare; qui primatus si Dei gratia concedatur, et eripiatur libero arbitrio, huic relata primitate formaliter, libera, yitali, male sani esse nus, si fingeremus nobis inimicas auxiliarias copias PP. Jesuitarum (contra Jan-

senium, etc.). Nec video, cur RR. PP. S. Dominici se nobis tota acie non conjungant, etc. » Et horum quidem copia (quas Amesius aliquis Gommarista sibi allegavit), in quantas inter Catholicos angustias paulatim redactæ sint, videre licet in Tract. de Scientia media tum Hieronymi Vives Dominicani Hispani, tum Matthiae Borulli Societ. Jesu Valentini, contra eundem Vivem ante quadriennium edito disp. 5. sec. 2. et quinque sequentibus.

VINDICÆ

PRO LIBRO SECUNDO

DE GRATIA ET LIBERO ARBITRIO

Ad CAPUT I.

Quantum ad communicationem gratiæ, sententia Pelagianorum fuit, gratiam a Deo omnibus hominibus paratam esse, modo ipsi eam petere et exciperi velint; posse autem unquamque ex viribus liberî arbitrii sine alia præveniente gratia ipsam gratiam expetrere, invocare, excipere. Amesius cum hic nihil quod improbat invenerit, ne tamen tacet, producit « Did. Alvarez distinctus mallo referentem quatuor status heresis Pelagiane ». Sed quid hoc ad rem praesentem? Nimirum familiariter cum hoc Didaco passim agendo, videri vult in hac materia, Thomista potius quam Calvinista, ut jam supra notatum. Opposita Pelagiana sententia est Lutheri et Calvini, qui nullam agnoscentes distinctionem inter auxilium sufficiens et efficax, docent, multis deesse sufficiens auxilium ad salutem, omnibus scilicet iis, qui non sunt a massa perditionis divina prædestinatione liberati. Media inter has haereses est sententia Catholicorum, qui docent, omnibus hominibus pro loco et tempore sufficiens auxilium non deesse, et tamen sine præventione gratia, neminem posse gratiam desiderare, petere, vel accipere. Amesius: « Sensus igitur istorum Catholicorum est: omnibus dari sufficientem gratiam, et tamen sine sufficiente gratia neminem posse gratiam desiderare, petere, accipere. Ubi 1. observandum est, quam difficile sit discrimen aliquod speciosum inventare inter sententiam Pelagianam et Catholicopontificiam. Bellarm. nullum potius ostendere, nisi ridiculo et exsensu sermoni: « Quavis omnibus detur sufficiens gratia, tamen sine sufficiente gratia, nemo potest gratiam accipere. » Discernit enim res maxime contrarias, quasi tantum essent

diversæ; habere gratiam, et accipere gratiam sine gratia. Observandum 2. etiam Pelagianos numquam negasse gratiam universalem, sufficientem, et non efficacem (talem enim controversiam nemo ipsis movebat), sed (ut Augustin. her. 88. notat), inimicos fuisse Dei gratiae specialis et efficacis. Sufficiens potestatem a Deo dari concedebant, eamque gratiam nominare, et necessariam affirmare non detractabant. Reali ergo differentia adhuc nulla apparet inter Pontificiam hanc sententiam et Pelagianam ». Respondeo: Amesius iterum strenue cavillatur (ne dicam sycophantatur). Nam 1. mentem et verba Bellarmini detorquent in nugatorium et exsensu sermonem. Quis nescit aliud esse præventionem gratiam, aliud auxilium sufficiens? Ista quippe nec convertuntur, neque opponuntur, sed subinde coincidunt, subinde differunt, et quidem posterius respectu prioris habet se, ut aliiquid universale; sub quo continentur auxilia, non tantum quæ veniunt nomine gratiae theologie et supernaturalis proprie sic dicte, sed etiam quæcumque ordinis naturalis auxilia, quæ in priorem cadere nequeunt. Amesius omnia confundit, ut veritati tenebras offundat. 2. Insigne fraude incacatos tyrones implicat, dum iis persuadere satagit, hoc totum esse Pelagi erroris, quod opponitur contrario errori Prædestinationariorum, Calvinianorum, et Janassenistarum. Pelagius non errabat in hoc, quod liberum arbitrium non tolleret cum Manichæo, Lutherio, Calvino etc. Nec in eo, quod doceret: Deum velle (voluntate antecedente et hypothetica) omnium salutem; ac proinde omnibus vi hujus voluntatis divinae, parata esse media sufficientia: nusquam in his erroris Pelagi notari ostendere potuit Amesius. Erravit vero Pelagius in hoc: quod negaret necessitatem auxiliorum gra-

tiae Christi intrinseco supernaturalium, non tantum efficacium, sed etiam sufficientium. Pendet ergo veritas Catholica veluti Crucifixus inter duos latrones, heresim scilicet Pelagianam et Calvinianam e diametro sibi oppositas; ut magis cap. proxime seq. patet.

Ad CAPUT II.

I. — Propositio : Auxilium gratiae Dei non ita offert omnibus hominibus, ut Deus expectet homines, qui illud desiderent vel postulent, sed prævenit omnia desideria, et omnem invocationem; ut contra Pelagianorum reliquias definitur in concil. Arausic. canon. 3. et 4. Amesius contra liquidam veritatem non habuit, nisi iteratas sycophantias, jam a nobis excusas. Nimis perspicue et ex asse calumniatur.

II. — Auxilium gratiae Dei non omnibus æquiter adest. Quid Amesius? Veritatem clarissimam negare non potest. Ait tamen: « Si de sufficiente intelligatur, non videri ab iis posse defendi, qui omnibus eam dari volunt, nisi illam gratiam, quæ unius est tantum sufficientis, respectu alterius dicere velint, esse plus quam sufficientem ». At quid hic falsi aut absurdii? « Quidquid sit, Pontifici hac sententia a Pelagianis non discriminantur ». At numquid, ridicule Puritanæ, qui propositioni hujus veritatem agnoscunt, a Pelagiano per hanc discrepas? Quod « illi gratiam secundum meritum dari voluerint », damnant Catholicos omnes.

Ad CAPUT IV.

III. — Propositio : Nulla esset in Deo iniquitas, etsi omnibus hominibus auxilium sufficientis ad salutem negaret, ut certissime constat ex indignitate, quam omnes ex peccato originali contraximus, unde nascimur filii ira. Amesius: « Accipimus hanc confessionem, eorum clamoris calumnias opponendam, qui illam doctrinam crudelitatis accusant, que gratiam tradit minori hominum parti communiciant ». Resp.: Frustra hoc opponitur pro tuenda impia crudelitate Calvini et sequacum, qui docent absolutum decreto, et omnino antecedenter ad ullam operationem hominum et Angelorum, plerosque velut oves macello infernali Cacodæmonis addictos, tantum ad ostensionem justitiae divine; item de facto non velle etiam volum-

tate antecedente omnes salvos fieri; nec Christum pro omnibus mortuum.

IV. — Sive detur auxilium sufficientis omnibus, sive tantum aliquibus, nos tamen de nullius salute, donec in hac vita fuerit, desperare debemus, neque ab ullo subtrahere correpsoniem, et alia charitatis officia. Amesius: « Veram et hanc fatemur: sed opponimus eorum insanie, qui predestinationis doctrinam (Calviniano - Gommaristicam), charitatis officiis inimicam esse nugantur ». Resp.: Frustra hoc opponitur pro defendendo crudeli dogmate antecedenti et absolute reprobationis, quod quis plus non horreat? Si misero reprobo liberum non est cum Dei gratia sibi oblata et data, collocare se in numero salvandorum, et cum physice a Deo prædeterminatus sit ad actiones sceleratas, insanus fuerit, qui talen velit lucrari.

Ad CAPUT V.

V. — Propositio : Auxilium sufficientis ad salutem pro loco et tempore, mediate vel immediate omnibus datur. Iis qui usi rationis utuntur, datur immediate; iis autem qui rationis usi carent, mediate; quoniam parentes eorum Baptismum procurare possunt, si volunt. « Hec propositio », inquit Amesius, « Pontificios a Pelagianis non distinguunt ». Respondeo: Hoc omnino verum non est, cum Pelagiani negent Baptismi necessitatem: At esto; sufficit, per eam nos servent a Calviniano-Jansenistis. « At, inquit, contradicit hoc Apostolo Roman. x. vers. 14. Quomodo audient sine predicante? Repugnat experientie, omnes adulti habere immediate gratiam sufficientem ad salutem: Mediatu donatio gratiae, in parentum potestate collocata, est commentum omni ex parte ineptum. Neque enim omnibus parentibus notus est Baptismus; nec omnes, qui norunt, possunt illum quibus volunt procurare; nec denique vel ex Baptismo, vel ex voluntate parentum pendet gratia et salus filiorum ». Respond.: Ab omnibus istis erroribus et calumnias vindicat Catholicos non modo Did. Alvarez, præcipue disp. 112. quem hæcens suo Calvinistar cause patronum Amesius toties objecit, sed multo maxime ex ipso Calvini grege Gerhardus Joannes Vossius lib. vii. histor. Pelagian. ubi fusissime doceat in Summa: « Veteris hanc Ecclesiæ sententiam fuisse, velle Deum conversionem et

solutem omnium, ac pro ea adferre illud Apostoli i Timoth. ii. 4. 1 Petr. iii. 9. Roman. xi. 4. et 5. Ezech. xxxiii. 32. 35. Hebr. vi. 16. et 18. » Deinde ingenti nube testium (SS. Patrum) producta, sic producit: « Ex his omnibus nihil aliud consequitur, quam docere Patres, non solum per Evangelii prædicationem vocatis, verum universis quoque totius orbis incolis, qui sunt, fuerunt, erunt, offerunt et oblatum iri gratiam, quæ licet non sufficiat ad immediate ingenerandam fidem, sufficientis tamen sit ad id, ut hominem proxime quidem ad gratiam communem, remote autem ad gratiam regenerantem possit disponere, etc. ».

Ad CAPUT VII.

Ad hoc « luctulentis testibus » SS. Iren., Tatiiano, Theophilo, Clem. Alex., Orig., Cyr., Arnob., Athan., Cyril., Hieros., Hilari., Basil., Nazianz., Chrysost., Hieron., August., Cyril., Alex., Prosp., etc. demum th. 5. addit anathematismos concilii Arelatensis A. C. 524. seqq. : « Anathema illi qui dixerit, eum qui periret, non accepisse ut salvis esse posset. Anathema illi, qui dixerit, quod vas contumeliam non possit assurgere, ut sit vas in honorem. Quod Christus non pro omnibus mortuus sit, nec omnes homines salvos esse velit, etc. ». Quibus consentiunt ista Lucidi: « Qui dicit, alios deputatos ad mortem, alios ad vitam predestinatos; aut quod Dei voluntate perirent, qui perirent, etc. Hæc omnia, quasi impia et sacrilegiæ repleta condemnabo: assero autem eum, qui periret potuisse salvari ». Hæc, nisi fallor, pro vindicatione Bellarmini contra heresim Prædestinalianorum et Amesii calumnias sufficient. Dicente Vossium, S. Augustinum, et ceteros Patres cum Pelagio contradicere Apostoli? Videatur etiam Franciscus Maccius in Augustini cap. 9. ubi ostendit, omnes Lutheranos, Arminianos, ipsum Calvinum, et potiorem ejus gregem partem (exceptis paucis rigidioribus), universalem hanc gratiam tueri.

Ad CAPUT VI.

VI. — Propositio : Auxilium Dei necessarium et sufficientis ad resurgentem a peccato, etsi nulli desit pro loco et tempore, non tamen adest omnibus momentis. Amesius tricatur « de loco et tempore »; sed mysterium hic aliud non latet, quam Deum in vita productione aliquando opportune etiam gravissimos peccatores sua gratia excitare, ut ab-

solute et physice loquendo, quovis tempore, quo eis hac de re cogitare in mente, venit, possint ad divinam gratiam recipiendam se disponere; etsi nonnulli indurati moraliter (hoc est, sine maxima difficultate, quam Deus prædixerit ab eis non superandam), facere id non possint. Omitto cavillos nugatorios Amesii, quos perquam insulse hic Bellarmini objicit. Qua vero fronte vocat « sophistica limitationem », cum tamen hac temperetur sententia generalis, cui se Calvinistæ tantopere opponunt?

Ad CAPUT VII.

VII. — Propositio : Auxilium sufficientis ac necessarium ad vitanda peccata, omnibus hominibus, et omni tempore, vel immediate, vel mediate, prestatur. Furit hic Amesius, et Peñalagianismi arguit assertionem, quam negare potuit verbis SS. Scripturae et testimoniis Hieron., Chrys., Augusti, etc. perspicue confirmari; itemque ratione. 1. Quia indurati et excecati vere et proprie peccant. Ergo habent auxilia sufficientia, quibus possint non peccare. Nemo quippe peccat in eo, quod vitare nullatenus potest. Nec evadit vim humanæ salvos esse velit, etc. ». Quibus consentiunt ista Lucidi: « Sic « effectum gratiae esse, ut homo possit peccare », ideoque « multis optandum; ejusmodi auxilio gratiae semper destitui ». Respondeo: Nil in utramque illatione incommodi, si recte accipiatur. Sine dubio enim nemo peccat nisi libere volens: nemo vult libere id quod evitare nullatenus potest; non potest denique evitare peccatum, nisi habeat vires et auxilium ad evitandum. Reprobis vero quis neget esse optabilis, quod fuissent pecudes rationis, libertatis, et auxiliorum gratie expertes, quam illi omnibus non ut par erat uti?

2. Ratio. Ex SS. litteris et communis sententia Theologorum constat, peccatum sepe esse prenam peccati. At hoc verum esse non posset, si excecati et obdurati peccare non possent. Hic silet Amesius.

3. Ratio. Quia sequeretur illos excecatos et induratos esse impeccabiles, et conquerenter injuste puniri, cum omnis pena, si justa sit, pona peccati sit; ac demum ante mortem desinere esse viatores, cum sic nec bene nec male operari possent. Etiam hic silet Amesius.

4. Ratio. Omne peccatum intrinsecum requirit libertatem. Amesius 1. « Intrinseca illi natura libertas quæ requiritur ad pec-

catum, est in omni actu voluntario, qui provenit a consilio : quia ille qui certo consilio aliquid vult, illud idem vellet, quamvis potestate maxime absoluta posset confrarum velle. 2. Peccat homo etiam in eo quod non potest vitare, quando illa impotens ejus culpa contrahitur». Resp. 4 : Ut volitum dici possit, voluntarium certe liberumque nec esse nec dici vere potest, id quod a voluntate (quantumvis suavissime) necessitate fit. Omnis antecedens necessitas physica libertati essentialiter repugnat, ut omnis sana philosophia et theologia docet. Respondeo 2. : Implicat contradicitionem, peccare in actione vel omissione inevitabilis, quantumvis propria quia culpa reddiderit se impotentem. Nam tota illa culpa et pena (e. g., peccati originalis), praecedit dictam conscientie, per quod ego hic et nunc cognosco me obligari ad non peccandum. Non possum autem cognoscere hic et nunc me obligari ad id, quod hic et nunc est mihi impossibile. Sic qui propria culpa in morbum gravem incidit, non potest novo precepto obligari ad militandum, strenue laborandum, etc. Preceptum enim tate foret planum inutile; quod est contra essentiam precepti obligantis. Quod demonstratur ulterius. Quia quicunque habet libertatem, habet sufficiens vires ad non peccandum; peccatum enim supponit præceptum, et Deus precipient videt distincte omnes casus possibles, ad quos præceptum extendi volit. Unde si velit præceptum extendi ad casum, in quo videt mihi impossibilem observantiam illius, utique vult et præcipit aliquid impossibile, hoc est, conjunction ex mea observantia et impotencia observandi, adeoque præcipit chimaram.

5. Confirmatur: Quia non potest intelligi, quod aliquis non tenetur ad totum id, ad quod tenetur. Sed totum id ad quod tenetur, est perfecta innocentia, et negatio cuiuslibet peccati mortiferi; ergo ad hanc tenetur quilibet homo. Et tamen nemo potest teneri ad aliquod impossibile: ergo perfecta innocentia est cuivis possibili; ergo habet quis auxilium sufficiens ad illam. Denique quicunque obligatur ad aliquid, obligatur ad illud in sensu composito cum omni alia obligatione: aliqui obligaretur disjunctive, et sic posset impune omittere alterutrum; ergo homo in sensu composito cum obligatione abstinenti ad omnibus peccatis preter peccatum A. obligatur abstineri a peccato A. Ergo obligatur ad id quod est sibi possi-

bile. Et hactenus dicta evincunt hanc Catholicae assertionem non tantum de potentia physica, sed etiam de morali. Nam si Christus impetravit omnibus auxilium physice sufficiens, utrique impetravit etiam moraliter sufficiens, aliqui non fuisset verum beneficium, quippe a nemine prudenter desiderabile, utpote nullum probens spem salutis, et augens reatum. Et certe quomodo alias obligarentur omnes ad spem firmissimam collocandam in auxilio divino, si norint, Deum negare multis auxilium moraliter sufficiens? Nec obstat quod ex S. Thoma 4. 2. quest. 109. artie. 8. aliisque Scholasticis objicit Amesius: « Peccatores non posse vitare omnia mortalia, nisi habeat gratiam justificantem, per quam ad Deum convertantur ». Nam addit in primis S. Doctor: « quod non possit longo tempore », id quod Ames. omisit. Notat vero Cajet. id intelligentium « per se », et verificari « a communiter contingentibus ». Et ratio est, quia omnis adulst saltem per se, vel est in gratia, vel commisit peccatum mortale. Si est in gratia, habuit speciale auxilium; si commisit peccatum mortale, non potest diu in eo statu abstinere a novo mortali, quia dum peccavit mortaliter, constituit sibi suum finem ultimum propria commoda, et non honestatem aut Deum. Uausquisque autem si longo tempore operatur, aliquando operatur secundum habitum praexistentem et finem præceptum, nisi illum mutet. Cum ergo tot incident occasiones peccandi mortifere ob propria commoda, nisi mutaverit finem præconceptum, identiter peccabit. Si vero illum mutet, eo ipso habet gratiam specialem, et non manebit in mortali; ad hanc enim mutationem requiritur auxilium speciale, quo possit amare Deum super omnia. Nihil ergo haec objectio ad rem facit; quia in potestate hominis est auxilii divinis uti, ut redeat cum Deo in gratiam, adeoque omnia ejus præcepta etiam diutissime servet. Locuti sumus autem bucusque tantum de peccatis mortalibus, que sola avertunt a fine ultimo et aeterna beatitudine.

Ad CAPUT VIII.

Hæretici præcipue contra 3. et 7. propositionem objiciunt, 1. : « Scriptura testatur quosdam homines a Deo execrari et inducari ». Sic est. Quid hinc inferatur? Ergo non datur illis aliquando gratia sufficiens ad re-

surgendum, saltem remota, ut possint salvare, si serio velint, nego sequel. Ergo non datur illis quovis momento, concedo, uti et si post gravem lapsum non supervivant pro aliquo notabili tempore. Pro nobis certe stat illud II Petr. III. vers. 9. *Paterne agit Deus propter vos, nolens aliquem perire, sed omnes ad penitentiam reverti.* Et illud S. Prosperi ad object. 23. : « Nemini Deus correctionis admittit viam, nee quemquam boni possibilitate despiciat ». Sed replicat Amesius : « Juxta Bellarm. lib. II. de amiss. grat. cap. 14, obsecratio et obduratio est, qua fit ut homo justo Dei iudicio peccata preferita punientis, ita destinatur auxilio divino, ut non possit moraliter non cadere: « quomodo ergo potest induratus, dum talis manet, sufficiens auxilium habere ad duritiam repellendam? » Sed mox sequitur apud Bellarm. solutio hujus dubii in 3. observatione, scil. hanc impotentiam, qua homo execratus vel obduratus non potest videre quod videndum est, non esse absolutum, sed ex hypothesi. Nam licet homo, dum est cæcus et obduratus, non possit cernere, et cedere; tamen absolute potest, quia potest cum Dei gratia removere excusatim, et obdurationem, quibus remotis cernere poterit et cedere. Numquam enim Deus ita destituit, qui saltem juvet ad impenetrandam gratiam, et vires, quibus obduratio tolli possit, quando tenetur homo converti ad fidem vel justitiam, et nisi faciat peccatum. Prœinda qui non potest facere quod debet, sua culpa non potest, et ideo peccat, quia si petret auxilium, utique impetraret. Instat adhuc Amesius : « Misericordia et induratio inter se opponuntur, ita ut ex uno affirmato, alterum negetur. Rom. ix. 18. Consequuntur igitur est firma: Hic homo est induratus: Ergo est auxiliis gracie et misericordiae destitus. » Resp: Induratio opponitur sufficienti omni misericordia, nego; magna illi misericordia, congrua et efficaci, quae a nullo corde respicit, concedo assumptum; unde non sequitur universaliter Amesii illatum.

II. — « Act. XIV. vers. 13. et XVII. vers. 30, Deus dimisit omnes gentes ingredi via suas. » At quomodo hinc nisi virtute Quodlibetique inferatur negatio gratiae sufficiens? Elsi enim non ita largiter antiquis temporibus ut postea fluxit gratia Dei, numquam tamen idea ea mensura gratia defuit, qua divine providentiae sufficiens et necessaria visa sit. Elsi ergo non miserit ad eos Patriarchas et Prophetas, neque legem scriptam dederit ut Iudeis; tamen « non sine testimonio semet ipsum reliquit, ut ibid. testatur Apostolus, ideaque eos inexcusabiles ait, Rom. I. vers. 20. Certe si fuerint inexcusabiles, quod Deum non glorificaverint secundum notitiam, neque etiam secundum potentiam suam » (ut fatetur Amesius), non potuerunt carere omni auxilio ad resurgentem a peccatis sufficiente. Manifestum est enim, eum minime glorificare Deum secundum notitiam et potentiam suam, qui non conatur resurgere a peccatis, et reconciliari Deo, quem unice peccando offendit.

III. — « Rom. x. vers. 14. Quomodo credent sine prædicante? at multi non est prædicant Evangelium. Ergo iis omnibus non datur sufficiens ad salutem auxilium. » Respondeo: Hinc recte negatur illis gentibus proximum et immediatum, non vero medium et remotum auxilium sufficiens. Unde cum S. Thoma quest. 14. de verit. art. 11. communiter dicunt Theologi: « Si quis in sylvis nutritus ductum rationis naturalis queretur in appetitu boni, et fuga mali, certissime credendum est, quod Deus ei vel per internam inspirationem revelaret mysteria, vel ad eum prædicatorem dirigeret. » Hoc porro accipiendum est de iis infidelibus adulis, qui usu rationis pollent: nam innumeris barbaris, qui brutis pecudibus, quam hominibus sunt similliores, sufficiens gratia proprie non datur magis, quam infantibus; unde de utrisque pari ratione statuendum videtur. Certe de utrisque probabiliter dici posse, quod careant gratia sufficiens etiam remota, multis contendit contra Suarezium et alios plerosque Franc. Macedus ni scrionio S. Augustini cap. 11. Sed quidquid de his sit, de adulis rationis usi pollentibus procedit Bellarmini et communis responsio, quod facientibus iis quod in se est (independenter, non ab omni gratia, sed a gratia Theologica stricte sic dicta et supernaturali), Deus non deneget gratiam. Quomodo autem hinc non videantur ea bona opera naturalia mereri de congruo gratiam supernaturalem, adeoque justificationem (quod non posset sine periculo Semipelagianismi admitti, cum faceret gratiam quasi pedisquam nature), id variis explicant in Tract. de gratia. Placet explicatio hæc præ aliis, quæ ait: Si post peccatum originale natura humana non fuisset redempta, debuissent homines habere vires saltem physicas ad vitandam ponam

sensus eternam : imo verisimile est, quod ex Dei misericordia habuissent etiam vires morales. Si ergo fecissent multa bona opera naturalia, utique per ea meruisserunt, ut Deus abrumparet illis vitam, atque ita eos auferret ex periculo committendi peccatum mortale, et sic incurriendi peccatum sensus eternam. At postquam Christus obtinuit iterum elevari naturam ad statum supernaturalem, conjuncta fuit (ex lege Dei extrinseca, sed infallibili), vitatio inferni in adultis cum consecutione visionis divinae : et quoniam merita naturalia ad hanc non extenduntur, ideo neque possunt extendi ad illam. At Christus noluit suum beneficium per accidens aliquibus inculpabiliter nocere, ideoque impetravit a Deo, ut quoties darentur ea opera bona naturalia per quae posset quis in natura lapsa non elevata mereri vitiationem inferni, Deus ex merito ipsius Christi daret gratiam sufficientem ad obtinendam vitationem inferni, quamvis connexam cum supernaturali beatitudine. Et sic commode intelligitur illud pactum cum Christo initum per aliquam congratulationem, que non includat ullum meritum congruum in ordine ad primum supernaturale. Illa enim prior congratulationem in eo sita est 1. Quod congruum sit Deo uti sua liberalitate, elevando genus humananum ad maximum bonum ; et haec fundatur in ipsa bonitate Dei, nullatenus vero in merito nostro. 2. Quod congruum sit Deo, ut quando vult omnes proxime elevarere ad tale bonum, seligat potius illos, qui secundum suas vires melius operantur; non quia id ipsi mereantur positive, sed quia congruum est Deo, seligere potius meliores quam minus bonos. Sicut si rex vellet ex sua humanitate ducere uxorem aliquam ex privatis sudibitis : congruum esset, ut eligeret melius moratam ; non quia virgo illa per tales mores connubium regium meruisse, sed quia supposita illa liberalitate decreta in genere, prudenter agat rex, si meliorem selegat ex eo ordine subditorum.

IV. — « Joan. vi. vers. 44. Nemo potest venire, nisi Pater traxerit eum : et omnis qui audivit et didicit a Patre, ad me venit. Nemo potest venire, nisi qui trahitur. Non autem trahuntur omnes, quia non veniunt omnes : Ergo non possunt omnes venire. » Resp. 1. : Minor est falsa de tractione inchoata et sufficiente, ut absolute posset, qui audivit, discere a Patre ; de tractione completa, seu tractione congrua et efficaci conceditur.

Resp. 2 : Absolute loquendo, verba illa Christi verius et aptius de posteriori hac tractione congrua et efficaci accepintur, qua scilicet ita suadet ut persuadeat. Dicitur autem non posse venire, qui non trahitur ita per gratiam efficacem, non quod absolute non possit, sed quia infallibiliter non veniet: sicut etiam contra qui trahitur, potest absolute non venire, tamen infallibiliter venit. Infert hic Amesius : « Ergo iuxta Bellarm. absolute potest is credere in Christum, qui non trahitur a Patre, non docetur a Deo, non audit et discit, vel cui non est datum a Patre. » Respondeo: Omnino potest credere, quia ceptus est trahi, et audiuit a Patre per gratiam praevientem, et excitantem, adeoque habuit auxilium sufficiens, ut quod reliquum est ad hoc ut pertrahatur et discat, orando et cooperando dicat cum sponsa in Cant. *Trah me, etc.* Sic Act. xvii sufficientem gratiam habebant omnes qui in Areopago Paulum audierunt disserentem de Christo et resurrectione mortuorum. Sed quidam quidem irridebant, quidam vero dicebant, audiebant te de hoc iterum. Quidam vero viri adharentes ei, crediderunt, etc. Itaque ly Nemo potest, in illis verbis Domini, intelligenda sunt, de potentia non antecedente, sed consequente, ut illa ejusdem Evangelista cap. xii. vers. 39. non poterant credere. Quis autem dubitet, Iudeos illos coram quibus tanta signa Christus fecisse dicitur ibid. vers. 37. non credendo gravissimo infidelitatis scelere se obstrinxisse, adeoque habuisse potentiam antecedentem et auxilium sufficiens ad credendum? Quorsum enim Dominus illis predicaret, tot et tanta signa coram eis faceret, ad fidem eoshortaret, reprehenderet et inexcusabiles dicaret, si non dedisset eis auxilium, quo possent credere?

Ad CAPUT IX.

VIII. — Propositio: Quamvis gratia sufficiens omnibus detur : tamen prædestinationis divinae nulla ratio ex parte nostri assignari potest, ne conditio quidem sine qua non prædestinaretur is, qui prædestinatur. Amesius agnoscit hanc posteriorem partem assertioneis de gratia prædestinatione esse verisimilis : « Observari tamen vult. 4. per eam gravissimi erroris damnari plurimos Ponti-

ter a nobis constitui efficaciam gratiae in actu primo, ac Amesius affingit.

Quæ deinceps subjecta de variis Scholasticorum sententiis, quibus constituantur signa seu instantia, secundum quæ nostro intelligendi modo ordinantur actus ad divinam prædestinationem concurrentes, nihil admundum faciunt ad controversiam fidei, et omnes in scholis censentur probabiles. Videtur autem Amesius hæc ideo commemorasse, ut haberet occasionem calumniani « scientiam medianam » Jesuitarum. Sed quid opus hic putidam illam calumniam toties protritam ad incendum vocare, qua fingunt, « Deum secundum hanc præscientiam prædestinationis decretum tam concepisse ab æterno, quam in tempore executioni mandare? » quasi nimis præscientia illa conditionata (quod voluntas tali auxilio vocata excitationi sit responsura), motivum fuerit, propter quod Deus prædestinarit hos et non alios; quod Bellarmio certiusque Catholicis in mente non venit. Nihilo meliores sunt sex cavilli reliqui, quibus carpit nonnulla instantia a Bellarm. assignata, unde denuo infert illud suum commentum, quod sic « prædestinationis non sit certa et infallibilis sua virtute, sed ratione consensus humani præsciti quidem, sed non prædestinati ». .